

การพัฒนาแบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน: กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดน่าน

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 8 ธันวาคม 2568

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 22 เมษายน 2569

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 15 มิถุนายน 2569

พลกฤต รักจุล*

วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่านที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) พัฒนาแบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และ 3) ประเมินแบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เริ่มจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้รู้และจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อออกแบบแบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากนั้นจึงดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังอำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ผลการวิจัยพบว่า แบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) เส้นทางด้านหัตถศิลป์ 2) เส้นทางด้านผ้าทอ และ 3) เส้นทางด้านศาสนา ซึ่งมีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างโดดเด่น โดยผลการประเมินแบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า แบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบด้วย 5 ด้านเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย คือ ด้านการเข้าถึง (Accessibility) ด้านกิจกรรม (Activities) ด้านดึงดูดใจ (Attractiveness) ด้านที่พัก (Accommodation) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เท่ากับ 0.95, 0.95, 0.94, 0.81 และ 0.74 ตามลำดับ และมีความผันแปรร่วมของตัวแปรร้อยละ 89, 90, 90, 66 และ 54 นอกจากนี้ยัง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการ ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ข้อมูลประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงง่าย ความหลากหลายของกิจกรรม และคุณภาพบริการ การพัฒนาเส้นทางควรเน้นการอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นควบคู่กับการสื่อสารการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมความตั้งใจในการกลับมาใช้บริการในระยะยาว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, แบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม,

วิธีการอ้างอิง:

พลกฤต รักจุล. (2569). การพัฒนาแบบแผนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน: กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดน่าน. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 8(2), 205-224.

*ผู้ประสานงานหลัก: ponkrit.ra@gmail.com

Development of a Cultural Tourism Route Model Using Confirmatory Factor Analysis: A Case Study of Mueang District, Nan Province

Received: December 8, 2025

Revised: April 22, 2026

Accepted: June 15, 2026

Ponkrit Rakjul *

Nan College, Uttaradit Rajabhat University

Abstract

This study aims to 1) examine cultural tourism route patterns in Nan Province that influence tourist demand, 2) develop cultural tourism route models that respond to tourist needs, and 3) evaluate the proposed cultural tourism routes. A mixed-methods research approach was applied. The qualitative phase involved in-depth interviews with local experts and focus group discussions to design culturally significant tourism routes. Subsequently, the quantitative phase employed a questionnaire distributed to purposively sampled tourists visiting Mueang District, Nan Province, with data analyzed using Confirmatory Factor Analysis (CFA).

The findings revealed that cultural tourism routes in the study area can be categorized into three primary types: 1) handicraft routes, 2) handwoven textile routes, and 3) religious routes. These routes reflect historical significance, cultural richness, and the uniqueness of local lifestyles. The evaluation using CFA identified five key components, ranked in order of importance: Accessibility, Activities, Attractiveness, Accommodation, and Facilities. These components yielded factor loadings of 0.95, 0.95, 0.94, 0.81, and 0.74, respectively, with explained variances of 89%, 90%, 90%, 66%, and 54%.

Furthermore, the factors influencing tourists' service demand included travel convenience, reasonable cost, accessible promotional information, variety of activities, and service quality. The development of cultural tourism routes should emphasize preserving local identity while implementing effective marketing communication strategies to foster long-term revisit intentions.

Keywords: Cultural Tourism, Cultural Tourism Route Model, Cultural Tourism Route Model, Confirmatory Nan Province

Cite this article as:

Rakjul, P. (2026). Development of a Cultural Tourism Route Model Using Confirmatory Factor Analysis: A Case Study of Mueang District, Nan Province. *Journal of Management Science Pibulsongkram Rajabhat University*, 8(2), 205-224.

* Corresponding Author: ponkrit.ra@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยวทั่วโลก ไผ่ตง ไซมิงคล และปรทิพย์ พักเจริญ (2567) ระบุว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตท้องถิ่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเฉพาะในด้านรายได้ การจ้างงาน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การท่องเที่ยวของไทยเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าและประสบการณ์เฉพาะตัวมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่ต้องการสัมผัสวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของพื้นที่อย่างแท้จริง ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ในมิติทางวิชาการด้านการจัดการการท่องเที่ยว การพัฒนารูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวยังคงเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงและมีความท้าทาย โดยเฉพาะการสร้างสมดุลระหว่างองค์ประกอบของจุดหมายปลายทางกับความต้องการที่ซับซ้อนของนักท่องเที่ยว ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่มักเน้นการอธิบายองค์ประกอบเชิงกายภาพ แต่ยังขาดการสังเคราะห์รูปแบบเส้นทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดมาตรฐานในวงกว้างได้ แนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบัน คือ ศิคริษฐ์ คุณชมภู, วรภา อาริราชูร์ และธรัช อาริราชูร์ (2561) ระบุว่า 1) ความนิยมของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ 2) การเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวเชิงปริมาณสู่เชิงคุณภาพ และ 3) เทคโนโลยีและดิจิทัลมีบทบาทมากขึ้น

จังหวัดน่านเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ซึ่งสามารถใช้เป็นตัวแทนของเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไว้อย่างเข้มแข็ง สะท้อนได้จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจังหวัดน่าน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2566 มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมกว่า 1.5 ล้านคน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน, 2567) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสนใจของนักท่องเที่ยวต่ออัตลักษณ์ของพื้นที่ แม้จะมีความโดดเด่นด้านทรัพยากร แต่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ระบุว่า การจัดการเส้นทางยังขาดความเป็นระบบซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างเชิงองค์ความรู้ในการแปลงทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีโครงสร้างการวัดผลเชิงประจักษ์

ด้วยเหตุนี้จึงเกิดความจำเป็นในการศึกษาและพัฒนาารูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน โดยมุ่งเน้นการสร้างแบบจำลองเชิงโครงสร้างที่อธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งผลการศึกษาจะไม่เพียงแต่ช่วยแก้ปัญหาในเชิงพื้นที่ แต่จะทำหน้าที่เป็นแนวทางเชิงทฤษฎีในการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบททางวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวให้ก้าวข้ามขีดจำกัดของการพรรณนาเชิงพื้นที่เพียงอย่างเดียว

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่านที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว
2. เพื่อพัฒนารูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่านที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว
3. เพื่อประเมินรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่านที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาและพัฒนาารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในอำเภอเมือง จังหวัดน่าน

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเอกลักษณ์และความแตกต่างทางด้าน สังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ พระราชวัง ปราสาทหิน วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปะ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตที่แสดงถึงความรุ่งเรืองและมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต ในยุคใหม่นี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในประเทศไทย เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ มุ่งเน้นการค้นหาคณะที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวใน เชิงลึกทางปัญญาและอารมณ์ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ด้านดึงดูดใจ (Attractiveness - Att) หมายถึง ส่วนที่ทำให้เกิดความสนใจ ความประทับใจ หรือความหลงใหลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้ผู้คนอยากเข้ามา สนใจ หรือมีความรู้สึกอยากมีส่วนร่วม และมีความสำคัญในการตลาดและการนำเสนอข้อมูล

1.2 ด้านการเข้าถึง (Accessibility - Acc) หมายถึง ความสามารถหรือความสะดวกในการไปถึง หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ง่าย ซึ่งรวมถึงการทำให้ข้อมูล สินค้า บริการ หรือทรัพยากรต่าง ๆ สามารถ เข้าถึงได้อย่างทั่วถึงสำหรับกลุ่มเป้าหมาย

1.3 ด้านกิจกรรม (Activities - Act) หมายถึง การจัดหรือดำเนินการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มี วัตถุประสงค์เพื่อสร้างประสบการณ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนา การสร้างความสัมพันธ์ หรือการเสริมสร้างความ สนุกสนานให้กับผู้เข้าร่วม

1.4 ด้านที่พัก (Accommodation - Accom) หมายถึง การจัดหาและบริการที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาศัยชั่วคราวหรือถาวรสำหรับผู้คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความสะดวกสบายและความปลอดภัย รวมถึง การให้บริการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการพักผ่อน

1.5 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities - Fac) หมายถึง การจัดเตรียมสิ่งของหรือบริการต่าง ๆ ที่ช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย ความราบรื่น และความพึงพอใจในการใช้ชีวิตหรือการทำกิจกรรมในสถานที่นั้น ๆ เพื่อรองรับการใช้งานของผู้คนและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้บริการหรือผู้พักอาศัย

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยว หมายถึง ความรู้สึกหรือแรงผลักดันภายในที่กระตุ้นให้บุคคล ตัดสินใจออกเดินทางท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายเพื่อสนองตอบต่อความพึงพอใจเฉพาะบุคคล ซึ่งอาจเกี่ยวข้อง กับการพักผ่อน การแสวงหาความรู้ ความตื่นเต้น หรือประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ ความต้องการของ นักท่องเที่ยวมีความหลากหลาย และมักเปลี่ยนแปลงตามบริบทของเวลา บุคลิกภาพ และสถานการณ์ทาง สังคม

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-methods) ดังนี้ คือ

1. วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) งานวิจัยส่วนนี้ดำเนินการเพื่อศึกษาและออกแบบรูปแบบ เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้รู้ในพื้นที่ ประชากร คือ กลุ่มผู้รู้ในแต่ละพื้นที่ (Local Experts/Informants) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับแหล่ง ท่องเที่ยวและวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่าง เลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

Palinkas, Horwitz, Green, Wisdom, Duan and Hoagwood (2015) ได้มาจากการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยมีการเลือกผู้รู้ในแต่ละพื้นที่มาเข้าร่วมการประชุมพื้นที่ละ 10 คน โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion Criteria) อย่างละเอียด ดังนี้: (1) เป็นผู้ที่มิถุมิลาเนาหรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน มาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 5 ปี เพื่อให้มั่นใจว่ามีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่อย่างลึกซึ้ง (2) เป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรงกับมิติด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยว หรือการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย ตัวแทนจากภาครัฐ (ส่วนท้องถิ่นและสำนักงานการท่องเที่ยว) ตัวแทนภาคเอกชน (ผู้ประกอบการที่พักและมัคคุเทศก์) และผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน (3) เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สอดคล้องกับเส้นทางการท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภทที่ศึกษา ได้แก่ ด้านหัตถศิลป์ ด้านผ้าทอ และด้านศาสนา เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับจากการระดมสมองมีมิติความหลากหลายและสามารถนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบเส้นทางที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

2. วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) งานวิจัยส่วนนี้ดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อประเมินรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้น ประชากร คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังอำเภอเมือง จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เคลื่อนไหวและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงใช้วิธีอ้างอิงตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin and Anderson (2010) ซึ่งแนะนำว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างควรมีขนาดอย่างน้อย 20 เท่า ของจำนวนตัวแปรแฝงที่ศึกษา โดยงานวิจัยนี้มีตัวแปรแฝง 6 ตัวแปร (5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว) ดังการคำนวณ คือ $6 \text{ ตัวแปรแฝง} \times 20 = 120 \text{ ตัวอย่าง}$ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก Etikan, Musa, and Alkassim (2016)

ด้านพื้นที่ พื้นที่ศึกษาคือ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เน้นการศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในเขตอำเภอเมือง เช่น วัดพระธาตุแช่แห้ง, ถนนคนเดินเมืองเก่า, แหล่งทำเครื่องเงิน, และผ้าทอพื้นเมือง

ด้านเวลา ระยะเวลาในการศึกษา 12 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567 - กันยายน 2568

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ประโยชน์เชิงทฤษฎี

1.1 ช่วยต่อยอดและยืนยันความสอดคล้องของกรอบแนวคิดองค์ประกอบของจุดหมายปลายทาง หรือ 5As Model ในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่เมืองเก่า ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบด้านการเข้าถึง (Accessibility) และกิจกรรม (Activities) มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในระดับสากล

1.2 สร้างแบบจำลองเชิงแนวคิดของรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งสามารถใช้เป็นกรอบอ้างอิงสำหรับการศึกษาวิจัยในพื้นที่เมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดของการศึกษาเชิงพรรณนาเพียงอย่างเดียว

1.3 ให้ข้อค้นพบเชิงแนวคิด เกี่ยวกับการเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมเข้ากับระบบการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีแรงผลักดันและแรงดึงดูดในมิติของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ประโยชน์เชิงปฏิบัติ

2.1 สำหรับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำลำดับความสำคัญขององค์ประกอบทั้ง 5 ด้านไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์ระดับนโยบายและการจัดสรรงบประมาณพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเข้าถึง (Accessibility) ให้สอดคล้องกับจุดเชื่อมโยงของเส้นทางทัศนศิลป์ ผ้าทอ และศาสนา

2.2 สำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยวและชุมชน ใช้เป็นแนวทางในระดับการดำเนินงาน (Operational Level) เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการเล่าเรื่อง (Storytelling) ซึ่งจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวในพื้นที่

2.3 สำหรับนักวางแผนและนักการตลาดท่องเที่ยว ใช้รูปแบบเส้นทางหลักทั้ง 3 ประเภทที่ผ่านการประเมินแล้ว เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาเนื้อหาประชาสัมพันธ์และการสื่อสารการตลาดดิจิทัลเพื่อดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายได้อย่างแม่นยำ

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีองค์ประกอบของจุดหมายปลายทาง ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว เป็นแกนกลางในการวิเคราะห์ เพื่ออธิบายความเชื่อมโยงเชิงตรรกะว่า คุณลักษณะของเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมจะสามารถตอบสนองต่อแรงผลักดันและความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างไร

ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับนิยามของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (นุชนารถ รัตนสูงศักดิ์, 2554; วิจิตร นุญแล, 2563; ศิราณี ขำคม, พระครูพิศาลสารบัณฑิต และสมเดช นามเกต, 2566;) สามารถสังเคราะห์คุณลักษณะร่วมที่สำคัญได้เป็น 3 มิติหลัก คือ 1) มิติการเรียนรู้รดกทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม 2) มิติการสัมผัสวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 3) มิติการสร้างประสบการณ์ทางอารมณ์และปัญญา ซึ่งความเหมือนของงานวิจัยที่ผ่านมาคือการมุ่งเน้นคุณค่าของอัตลักษณ์พื้นถิ่น อย่างไรก็ตามงานวิจัยส่วนใหญ่มักนิยามในเชิงทรัพยากรที่จับต้องได้ แต่ยังขาดการให้ความสำคัญกับกระบวนการเชื่อมโยงในด้านการประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม งานวิจัยในอดีต (Dickman, 1996; Suksawat, 2024) มีจุดร่วมในการใช้กรอบแนวคิดองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว หรือ 5As เป็นฐานในการศึกษา อย่างไรก็ตาม พบข้อแตกต่างสำคัญในงานวิจัยเชิงประยุกต์ด้านเส้นทางท่องเที่ยว คือ งานวิจัยในพื้นที่เมืองมรดกโลกมักเน้นด้านความดึงดูดใจ (Attractiveness) เป็นหลัก ในขณะที่งานวิจัยในเมืองรองมักเผชิญข้อจำกัดด้านการเข้าถึง (Accessibility) และสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดน่านที่บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ระบุว่ายังขาดการจัดการเส้นทางที่เป็นระบบ

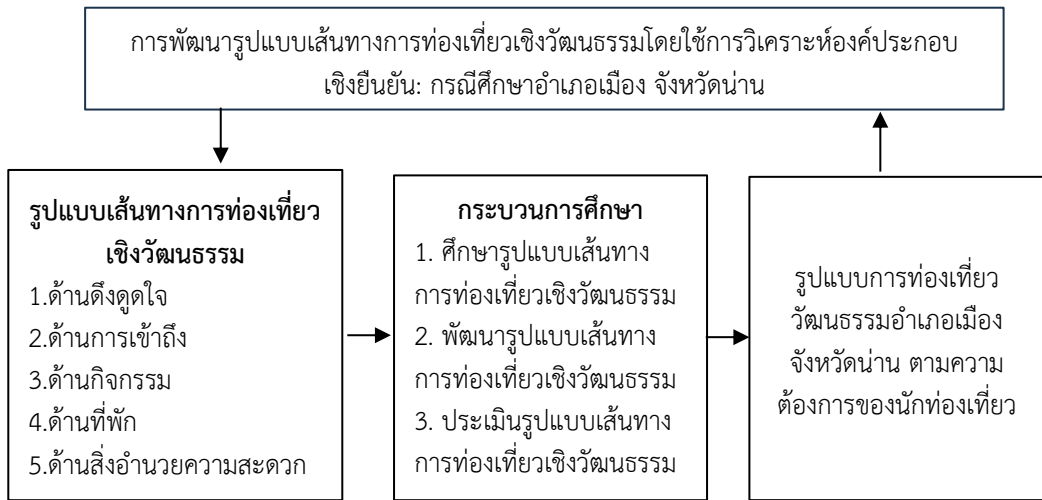
จากการวิเคราะห์ข้อจำกัดของงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า งานวิจัยเดิมในบริบทจังหวัดน่าน ศิริพรถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา (2564) ระบุถึงความจำเป็นในการทดสอบองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยวด้วยสถิติขั้นสูง โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อประเมินความสอดคล้องของรูปแบบเส้นทางอันเป็นการยืนยันว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านมีความสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ผลการวิจัยจะนำไปสู่การสร้างโมเดลเส้นทางท่องเที่ยวที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้ในเชิงระบบอย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว (Tourists' Needs or Tourist Motivation) ในเชิงวิชาการมักถูกอธิบายผ่านทฤษฎีแรงผลักดันและแรงดึงดูด (Push and Pull Factors Theory) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทางโดยมีเป้าหมายเพื่อเข้าใจถึงปัจจัยภายในที่เป็นแรงกระตุ้น (Push) และปัจจัยภายนอกที่เป็นสิ่งดึงดูดใจ (Pull) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วาสนา สุวรรณวิจิตร (2564) และจักรพันธ์ แก้วสว่าง, ชัยญานุช แก้วทนต์, พงศ์พัฒน์ จุลณิโชติ, พรธิตา เพ็ชเส้ง, พลอยชมพู โมสิกรัตน์, สิริภัทร กำแหง และจาวรธร ทองเนื้อแข็ง (2567) ที่มองว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นพลวัตที่เปลี่ยนแปลงตามบุคลิกภาพและประสบการณ์ที่คาดหวัง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงความต้องการของนักท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแนวคิดองค์ประกอบของจุดหมายปลายทาง (Destination Attributes) เพื่ออธิบายว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมีความต้องการแสวงหาประสบการณ์ทางวัฒนธรรม (แรงผลักดันภายใน) องค์ประกอบของเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ ด้านดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึง ด้านกิจกรรม ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จะต้องถูกออกแบบมาให้สอดคล้องและตอบสนองความต้องการเหล่านี้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการตัดสินใจเดินทางและสร้างความพึงพอใจในระดับสูง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

องค์ประกอบของเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้านที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ได้แก่ ด้านดึงดูดใจ (Attractiveness) ด้านการเข้าถึง (Accessibility) ด้านกิจกรรม (Activities) ด้านที่พัก (Accommodation) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) เป็นการประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดองค์ประกอบของจุดหมายปลายทางหรือ 5As Model ของ Dickman (1996) และ Buhalis (2000) ซึ่งเป็นทฤษฎีสากลที่ใช้ในการประเมินขีดความสามารถทางการแข่งขันของแหล่งท่องเที่ยวอย่างครอบคลุมทุกมิติ เหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยเลือกใช้กรอบแนวคิด 5 ด้านนี้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอำเภอเมือง จังหวัดน่าน เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่งานวิจัยในอดีต (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) ระบุว่ายังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลและการเข้าถึงที่เป็นระบบ (Accessibility) ในขณะที่มีทุนทางวัฒนธรรมสูง การใช้กรอบ 5As จึงช่วยให้เห็นภาพรวมของการจัดการเส้นทางที่ไม่ได้เน้นเพียงแค่ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังครอบคลุมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ (Activities) และความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน (Accommodation and Facilities) ซึ่งเป็นปัจจัยวิกฤตที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต (Living Heritage City) อย่างจังหวัดน่านทั้งเชิงกายภาพและการบริการ

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยเลือกใช้แผนการวิจัยเชิงคุณภาพนำเชิงปริมาณในลักษณะลำดับเชิงสำรวจ (Exploratory Sequential Design) เพื่อให้สามารถพัฒนารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวจากฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ในพื้นที่ก่อนนำไปทดสอบความสอดคล้องทางสถิติ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานและการบูรณาการข้อมูล ดังนี้

1) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Phase) ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ เพื่อสำรวจองค์ประกอบและคัดเลือกจุดท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ นำมาสู่การร่าง "รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3 เส้นทาง คือ ด้านหัตถศิลป์ ฟ้าทอ และศาสนา

2) ขั้นเชื่อมโยงและการพัฒนาเครื่องมือ ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากกระยะแรกถูกนำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาข้อคำถามในแบบสอบถามและโครงสร้างของตัวแปรในโมเดลการวัด เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน อย่างแท้จริง

3) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Phase) ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นไปจัดเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวจำนวน 120 ราย เพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) สำหรับประเมินความสอดคล้องของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากมุมมองผู้ใช้บริการจริง

ประชากรและตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากร ในระยะการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้รู้ในพื้นที่ที่มีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการจัดการท่องเที่ยวหรือการอนุรักษ์วัฒนธรรม

ในพื้นที่ 2) มีประสบการณ์การทำงานหรืออาศัยในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5 ปี และ 3) มีความเชี่ยวชาญในมิติด้านประวัติศาสตร์ หัตถศิลป์ หรือวิถีชีวิตน่าน โดยผู้วิจัยดำเนินการประชุมกลุ่มย่อยแบ่งเป็นพื้นที่ละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 100 คน ซึ่งจำนวนดังกล่าวถือว่ามีความครอบคลุมความหลากหลายของบริบทพื้นที่ และเพียงพอต่อการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนจนถึงจุดอิ่มตัวของข้อมูล ในทุกมิติที่ศึกษา

2. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin and Anderson (2010) ซึ่งเสนอว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างควรพิจารณาตามความซับซ้อนของโมเดล โดยงานวิจัยนี้มีตัวแปรแฝงหลัก 1 ตัวแปร และตัวแปรแฝงย่อย 5 ตัวแปร (ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ด้านละ 5 ข้อคำถาม) ถือเป็นโมเดลที่มีความซับซ้อนในระดับต่ำถึงปานกลาง การใช้เกณฑ์คำนวณ 20 เท่าของจำนวนตัวแปรแฝง ($20 \times 6 = 120$) จึงเป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และมีความเข้มแข็งทางสถิติตามมาตรฐานที่ยอมรับได้ สำหรับการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก เพื่อความคล่องตัวในการจัดเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษาจริง อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยตระหนักถึงข้อจำกัดของการสุ่มวิธีนี้ที่อาจส่งผลกระทบต่ออ้างอิงผลการวิจัยไปสู่ประชากรในวงกว้าง ดังนั้นผลการศึกษานี้จึงถือเป็นข้อค้นพบที่มีลักษณะเฉพาะบริบทของพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการวางแผนพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้รู้ในพื้นที่ และ 2) แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของตอบแบบสอบถาม, พฤติกรรมการท่องเที่ยว และระดับความต้องการองค์ประกอบเส้นทางท่องเที่ยว 5 ด้าน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจงเพื่อพิจารณาความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 (Rovinelli & Hambleton, 1977) และวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) ได้ค่าตั้งแต่ 0.66 – 1.00 (Nunnally & Bernstein, 1994)

สำหรับการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ (Try-out) กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย พบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.962 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยมีความเที่ยงตรงและความสอดคล้องภายในสูงมาก เนื่องจากมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่ 0.70 (Nunnally & Bernstein, 1994) หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปขอจริยธรรมในมนุษย์ และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เอกสารรับรองเลขที่ COA No. 001/2025 URU-REC No.003/2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) แทนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน โดยอ้างอิงจากทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงคุณภาพในระยะแรก (สัมภาษณ์ผู้รู้และประชุมกลุ่มย่อย) การใช้ CFA จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและยืนยันว่าข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมได้นั้นมีความสอดคล้องกับตัวแบบมาตรวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยแทนค่าตัวแปรสังเกตได้ภายนอกของรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (CTRM) ดังนี้

Att	แทน	ด้านดึงดูดใจ
Acc	แทน	ด้านการเข้าถึง
Act	แทน	ด้านกิจกรรม
Accom	แทน	ด้านที่พัก
Fac	แทน	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

โดยมีเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องและผลการวิเคราะห์ดังนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล (Model Fit Indices) ตามมาตรฐานของ Hair, Black, Babin and Anderson (2010) โดยมีดัชนีที่สำคัญประกอบด้วย 1) ค่าสถิติไค-สแควร์สัมพัทธ์ (X^2/df) ต้องน้อยกว่า 3.00, 2) ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป และ 3) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป และ 4) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบน (RMSEA) ต้องมีค่าน้อยกว่า 0.08

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่านที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษา พบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอเมืองจังหวัดน่านประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น เช่น วัดพระธาตุแช่แห้ง ถนนคนเดินเมืองเก่า นาน รวมถึงกิจกรรมท้องถิ่น เช่น การทำเครื่องเงินและผ้าทอพื้นเมือง ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความประทับใจและประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ดังนี้ 1) ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถศิลป์ หมายถึง “รูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งผลิตงานหัตถกรรมที่บ้านหรือท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้ ชมการผลิต และมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปด้วยมือ ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่น” ซึ่งในอำเภอเมืองจังหวัดน่าน ประกอบไปด้วย ศูนย์การเรียนรู้โคมهماเต้า เรืออัตลักษณ์น่าน ผุ่งคำคิง เขียนตัวเมือง จักสานบ้านด้ามบ่อสวก เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเงินชมพูภูคา ดังนั้นพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่านมีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะในด้านหัตถศิลป์และศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งสะท้อนถึงอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของชาวล้านนาอย่างลึกซึ้ง นอกจากความงดงามของธรรมชาติแล้ว นักท่องเที่ยวยังสามารถสัมผัสประสบการณ์ทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมท้องถิ่น ซึ่งมีความหลากหลาย 2) ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านผ้าทอ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการสัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับการผลิตผ้าทอที่มีเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่

การท่องเที่ยวลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าและกรรมวิธีต่าง ๆ ที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น แต่ยังเป็นโอกาสให้ผู้เยี่ยมชมได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับผ้าทอในแต่ละท้องถิ่นด้วย โดยทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านผ้าทอมักจะมีการเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้หรือแหล่งผลิตผ้าทอในท้องถิ่น เช่น การเยี่ยมชมโรงทอผ้าทอมือที่มีชื่อเสียง การเรียนรู้กระบวนการทอผ้า การสัมผัสวัสดุดิบที่ใช้ และการซื้อปิ้งผลิตภัณฑ์ผ้าทอจากแหล่งผลิตต่างๆ ที่มีความโดดเด่น ซึ่งในอำเภอเมืองจังหวัดน่าน ประกอบไปด้วยดังนี้ ร้านสมัยผ้าทอ ร้านจางตระกูล (Jangtrakul Shop) ศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญา ร้านผ้าน่านบุรี สาขา น่านวินเทจ น้ำทอง ผ้าทอ พิธีผ้าทอ กลุ่มทอผ้าบ้านเชียงราย กฤตติกา ผ้าน่าน ดังนั้นเส้นทางการท่องเที่ยวด้านผ้าทอในจังหวัดน่านเป็นกิจกรรมที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์ของชุมชนอย่างลึกซึ้ง และ 3) ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา หมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญทางด้านศาสนา ความเชื่อ และพิธีกรรมของชุมชนหรือท้องถิ่น โดยมีจุดเด่นอยู่กับการสะท้อนเอกลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน องค์ประกอบของข้อมูลด้านนี้ ได้แก่ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์และแหล่งศาสนสถาน พิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี พิธีกรรมในเทศกาลศาสนา ศิลปะและสถาปัตยกรรมทางศาสนา จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรม ความเชื่อและตำนานท้องถิ่น ตำนานวัดหรือตำนานพระธาตุ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมโยงกับชุมชน บทบาทของศาสนาในการดำเนินชีวิตของชุมชน วิถีชีวิตที่เชื่อมโยงกับศาสนา และกิจกรรมท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับศาสนา ซึ่งในอำเภอเมืองจังหวัดน่าน ประกอบไปด้วยดังนี้ วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดมิ่งเมือง วัดภูมินทร์ วัดสภารศ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วัดหัวข่วงน่าน วัดศรีพันต้น วัดสวนตาล วัดพระธาตุเขาน้อย วัดอรุณญาวาส วัดพญาภู วัดพญาวัด วัดป่าค้อ วัดพระเนตร ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนาในจังหวัดน่านเป็นหนึ่งในจุดเด่นที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ล้านนาและความศรัทธาของชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสประสบการณ์ที่หลากหลายทั้งการเยี่ยมชมวัดวาอารามเก่าแก่ ร่วมกิจกรรมทางศาสนา และเรียนรู้วิถีชีวิตที่ผสมผสานศิลปะ วัฒนธรรม และความเชื่ออย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชาย กระแจะเจิม, อธิษฐ์ สิริวิศรุต, ฐิติมา ให้อย่าง และสุพัตรา ยอดสุรางค์ (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจไมซ์ในบริบทของพื้นที่อำเภอหัวหิน ผลการศึกษา พบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีการจัดการที่ดีและสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างชัดเจน จะสามารถกระตุ้นความสนใจและความต้องการเดินทางของนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

ผลการพัฒนารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่านที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบ "เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สามมิติ" ที่บูรณาการระหว่าง 1) เส้นทางการหัตถศิลป์ 2) เส้นทางการผ้าทอ และ 3) เส้นทางการศาสนา เข้ากับปัจจัยความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยรูปแบบเส้นทางที่พัฒนาขึ้นไม่ได้เป็นเพียงการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพเท่านั้น แต่เป็นการออกแบบ "โครงสร้างประสบการณ์" ที่เน้นความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Interactive Experiences) ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับมูลค่าทางวัฒนธรรมของน่านให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถศิลป์

ภาพที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านผ้าทอ

ภาพที่ 4 เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา

ผลการประเมินรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่านที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (CTRM)

ตัวแปรองค์ประกอบรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านดึงดูดใจ (Att) ด้านการเข้าถึง (Acc) ด้านกิจกรรม (Act) ด้านที่พัก (Accom) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Fac) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบของรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรวมทั้ง 10 คู่ พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้ง 10 คู่มีค่าความสัมพันธ์กันในระดับสูงระหว่าง 0.661 ถึง 0.795 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's Test of Sphericity ได้ค่า Chi-Square = 2525.603, $df = 10$, $p = 0.000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ไม่ใช่เมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) และตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากพอที่จะสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ และค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) = 0.861 แสดงว่า ตัวแปรมีความเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ของโมเดลรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (CTRM)

	Att	Acc	Act	Accom	Fac
Att	1				
Acc	0.795**	1			
Act	0.794**	0.704**	1		

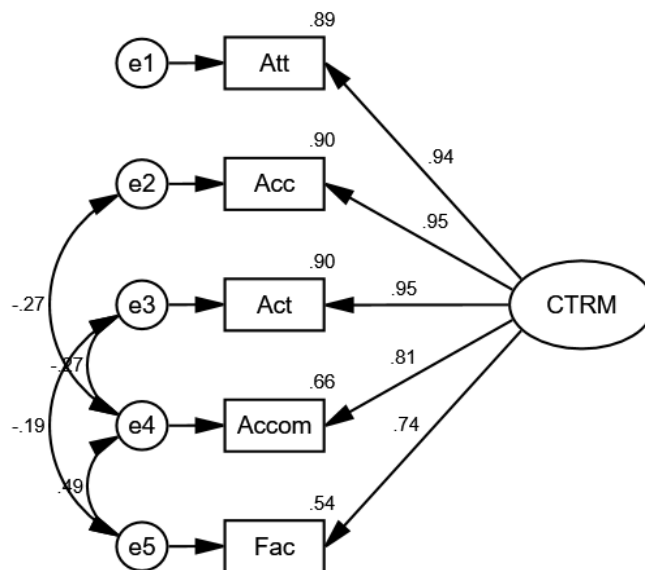
ตารางที่ 1 (ต่อ)

	Att	Acc	Act	Accom	Fac
Accom	0.770**	0.720**	0.724**	1	
Fac	0.702**	0.691**	0.661**	0.792**	1
$\bar{X}$	4.16	4.10	4.14	4.18	4.09
S.D.	0.81	0.76	0.76	0.78	0.79

Bartlett's test of sphericity Chi-Square = 2525.603, df = 10, p = 0.000, KMO = 0.861

หมายเหตุ ** p < 0.01

ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดได้ค่า Chi-Square = 1.35, df = 1, P-value = 0.25, Chi-Square/df = 1.35, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, CFI = 1.00, RMSEA = 0.03 แสดงให้เห็นว่าโมเดลการวัดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (CTRM) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยของรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่า ตัวแปรมีน้ำหนักความสำคัญในการบ่งชี้รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ด้านการเข้าถึง (Acc) ด้านกิจกรรม (Act) ด้านดึงดูดใจ (Att) ด้านที่พัก (Accom) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Fac) ตามลำดับ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.95, 0.95, 0.94, 0.81 และ 0.74 ตามลำดับ และมีความผันแปรร่วมของตัวบ่งชี้รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ร้อยละ 89, 90, 90, 66 และ 54 ตามลำดับ ดังภาพที่ 5 และตารางที่ 2

Chi-square = 1.348, df = 1, P-value = .246, Chi-square/df = 1.348, GFI = .999, AGFI = .982, CFI = 1.000, RMSEA = .028

ภาพที่ 5 แสดงโมเดลการวัดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตัวแปร	เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ			R ²	เมทริกซ์ สปส. คะแนน องค์ประกอบ
	β	SE	t		
Att	0.94	-	-	0.89	0.21
Acc	0.95	0.02	42.49**	0.90	0.33
Act	0.95	0.02	42.33**	0.90	0.34
Accom	0.81	0.03	24.95**	0.66	0.15
Fac	0.74	0.04	21.02**	0.54	0.01

Chi-Square = 1.35, df = 1, P-value = 0.25, Chi-Square/df= 1.35,
GFI = 0.99, AGFI = 0.98, CFI = 1.00, RMSEA = 0.03

หมายเหตุ ** p < 0.01

ผลการประเมินรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่าน พบว่า รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการเข้าถึง (Acc) ด้านกิจกรรม (Act) ด้านดึงดูดใจ (Att) ด้านที่พัก (Accom) และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Fac) ตามลำดับ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.95, 0.95, 0.94, 0.81 และ 0.74 ตามลำดับ และมีความผันแปรร่วมของตัวบ่งชี้รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ร้อยละ 89, 90, 90, 66 และ 54

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่านที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน โดยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

ผลการพัฒนารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่านที่มีผลต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่น ควบคู่กับการสื่อสารการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมความตั้งใจในการท่องเที่ยว ดังนี้ 1) เส้นทางการท่องเที่ยวด้านหัตถศิลป์ 2) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านผ้าทอ และ 3) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการใช้บริการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน คือ ความสะดวกในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม การประชาสัมพันธ์และข้อมูลที่เข้าถึงง่าย ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว คุณภาพของบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับจิตรา บัณรูป, วรณิดา ชินบุตร, อภิญญา กันธิยะ, รสสุคนธ์ ธนะขว้าง, ภิสุทธิ์ การุณย์รักษา และเอกชัย ดวงใจ (2561) ซึ่งได้ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน ผลการวิจัยระบุว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวในจังหวัดน่านมุ่งเน้นไปที่ศิลปวัฒนธรรมและโบราณสถาน อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้คือการจัดกลุ่มเส้นทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวเห็นภาพรวมของอัตลักษณ์น่านที่ชัดเจนขึ้น และช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสื่อสารการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามกลุ่มเป้าหมาย

ผลการประเมินรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดน่าน พบว่า รูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการเข้าถึง (Accessibility) และด้านกิจกรรม (Activities) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด (0.95) ซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญที่แตกต่างจากงานวิจัย

เชิงพื้นที่ในอดีตที่มักให้ความสำคัญกับตัวทรัพยากร (Attractiveness) เพียงอย่างเดียว ข้อค้นพบนี้สะท้อนว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองรองอย่างจังหวัดน่าน จำเป็นต้องมุ่งเน้นการสร้าง "ประสบการณ์การมีส่วนร่วม" (Creative Experience) ผ่านกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถทดลองปฏิบัติจริงได้ และต้องมีระบบการเข้าถึงข้อมูลและแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก (Connectivity) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงผลักดันและแรงดึงดูดที่ระบุว่าปัจจัยอำนวยความสะดวกเป็นแรงดึงดูดสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทาง และสอดคล้องกับกิจอุดม เสือเจริญ และรัชยา ภักดีจิตต์ (2562) ซึ่งได้ศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเมืองเก่าจังหวัดน่าน ผลการวิจัยระบุว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเมืองเก่าจังหวัดน่านต้องอาศัย การขับเคลื่อนจากฐานรากโดยภาคประชาชน ซึ่งเป็นผู้มีความเข้าใจในคุณค่าและปัญหาของพื้นที่อย่างลึกซึ้ง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนและเหมาะสม ขณะเดียวกันก็สามารถใช้คุณค่าเหล่านี้เป็นรากฐานในการสร้างสรรค์ธุรกิจที่พิกและบริการอื่นๆ ก่อให้เกิด การสร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ที่กลับคืนสู่ชุมชนโดยตรง อย่างไรก็ตาม การบรรลุเป้าหมายนี้จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างบูรณาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการช่วยอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง และการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกควบคู่กับการดูแลความปลอดภัย เพื่อยกระดับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและประกันความยั่งยืนของการพัฒนาพื้นที่อันทรงคุณค่าในระยะยาว การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้บรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืนนั้นต้องอาศัยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อยกระดับศักยภาพทั้งด้าน การดึงดูดใจ การรองรับ และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวผ่านการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ต่อเนื่องตลอดปี ทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในคุณค่า ความห่วงแหน และความเป็นเจ้าของอันนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาและพัฒนาารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นหลักได้ดังนี้

1. โมเดลการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมน่าน การค้นพบรูปแบบเส้นทางมาตรฐาน 3 ประเภท (หัตถศิลป์ ผ้าทอ และศาสนา) ที่ไม่ได้เป็นเพียงการระบุแหล่งท่องเที่ยวรายจุด แต่เป็นความรู้ใหม่ในการจัดกลุ่มทรัพยากรวัฒนธรรมที่กระจัดกระจายให้กลายเป็น "เส้นทางเชิงระบบ" ซึ่งช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถวางแผนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ (Spatial Management) ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ลำดับความสำคัญขององค์ประกอบเส้นทางท่องเที่ยว องค์ความรู้ที่พบจากการวิเคราะห์ CFA ยืนยันว่า สำหรับการท่องเที่ยวเมืองรองอย่างน่าน การเข้าถึง (Accessibility) และ กิจกรรมท่องเที่ยว (Activities) มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด (0.95) เหนือกว่าด้านดึงดูดใจ (Attractiveness) ซึ่งถือเป็นการท้าทายองค์ความรู้เดิมที่มักเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงามเพียงอย่างเดียว แต่ความรู้ใหม่นี้ชี้ว่าความสำเร็จขึ้นอยู่กับกรอบแบบ ประสบการณ์ที่เข้าถึงได้และมีส่วนร่วมได้จริง

3. รูปแบบบูรณาการระหว่างอัตลักษณ์ท้องถิ่นและการจัดการสากล งานวิจัยนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่ในการนำกรอบแนวคิดสากล (5As) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินและยืนยันรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยสถิติเชิงยืนยัน ซึ่งเป็นแนวทางมาตรฐานที่นักวิจัยหรือนักพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถนำไป

ปรับใช้กับเมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการวางแผนพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผลการศึกษานี้มีเป้าหมายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่านให้เติบโตอย่างสมดุล ยั่งยืน และก้าวสู่มาตรฐานสากล โดยมุ่งเน้นการยกระดับบริการเดิมและขยายฐานบริการใหม่ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการทรัพยากรให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกร่วมในการอนุรักษ์ 2) การพัฒนาและเตรียมความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและโครงข่ายการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ 3) การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนตามบริบทพื้นที่ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการร่วมกัน และ 4) การสร้างระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพพร้อมกลยุทธการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดที่มุ่งเน้นการเพิ่มนักท่องเที่ยวนอกฤดูกาลเพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์

2. แนวทางในการพัฒนา 1) การเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงข้อมูลเส้นทางผ่านช่องทางที่หลากหลาย แม้การวิจัยจะเน้นการพัฒนาารูปแบบเส้นทางเชิงกายภาพ แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาการนำข้อมูลเส้นทางเหล่านี้ไปเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน 2) การสื่อสารข้อมูลเชิงวัฒนธรรม: ควรเน้นการนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนบริบททางวัฒนธรรมและการเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจในองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของเส้นทาง และ 3) การสนับสนุนการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความตั้งใจใช้บริการควรมีการบูรณาการข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวเข้ากับกิจกรรมการตลาด เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือกใช้บริการเส้นทางที่พัฒนาขึ้นได้ง่ายยิ่งขึ้น

3. จากผลการประเมินรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า ด้านการเข้าถึงและด้านกิจกรรมเป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักความสำคัญสูงสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ดังนี้ 1) ด้านการเข้าถึง หน่วยงานในพื้นที่ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งและการป้ายบอกทางเชื่อมโยงระหว่างจุดท่องเที่ยวในเส้นทางผ้าทอและหัตถศิลป์เพื่อให้เกิดความสะดวก 2) ด้านกิจกรรม ควรออกแบบกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมจริง เช่น การทดลองทอผ้าหรือทำเครื่องเงิน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่แตกต่าง และ 3) ด้านดึงดูดใจ ด้านที่พัก และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานบริการให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของจังหวัดน่าน เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ครบวงจร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในระยะต่อไปมี 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างจากการมุ่งเน้นเฉพาะนักท่องเที่ยวไปสู่กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวพร้อมทั้งออกแบบเครื่องมือและข้อคำถามที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละกลุ่มธุรกิจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วน

2. เนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะเวลาและผลกระทบจากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน งานวิจัยในครั้งต่อไปจึงควรกำหนดแนวทางการปรับปรุงกระบวนการและระเบียบวิธีวิจัยให้มีความยืดหยุ่นสูง เพื่อให้สามารถประมวลผลและสร้างความเข้าใจที่สอดคล้องกับพลวัตทางสังคมและเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- กิจอุตม เสือเจริญ และรัชยา ภักดีจิตต์. (2562). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเมืองเก่า
จังหวัดน่าน. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 11(3), 223-250.
- จักรพันธ์ แก้วสว่าง, ชัญญานุช แก้วทนต์, พงศ์พัฒน์ จุลมณีโชติ, พรธิตา เพ็ชเส้ง, พลอยชมพู โมสิกรัตน์,
สิริภัทร กำแหง และจารุวรรณ ทองเนื้อแข็ง. (2567). ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่ง
ท่องเที่ยวทางธรรมชาติกรณีศึกษาน้ำตกโตนงาช้าง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการ
จัดการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*, 6(2), 87-96.
- จิตรา ปั้นรูป, วรรณิดา ชินบุตร, อภิญญา กันธิยะ, รสสุคนธ์ ธนะขว้าง, ภิสุทธิ์ การุณย์รักษา และเอกชัย
ดวงใจ. (2561). แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดน่าน. *วารสารวิชาการ
แพร่ภาวาทสนธิ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 5(3), 438-458.
- นุชนารถ รัตนสูงส์ชัย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 18(1),
31-50.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เพรสแอนด์ดีไซน์.
- ไมตรี ไชยมงคล และปรัทิพย์ พักเจริญ. (2567). แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 16(3), 97-110.
- วาสนา สุวรรณวิจิตร. (2564). รูปแบบการท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยที่สอดคล้อง
กับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 16(2),
63-73.
- วิจิตร บุญแล. (2563). แนวทางการพัฒนาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมของจังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศิริรัชต์ คุณชมภู, วรภา อารีราษฎร์ และธรัช อารีราษฎร์. (2561). การติดตามผลการใช้ระบบการประยุกต์
ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม. *วารสารวิชาการการ
จัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 5(1), 50-60.
- ศศิธร ตันติเอกรัตน์. (2563). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคม
ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีภูมิลำเนาถิ่นกำเนิด อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิจัย
สุขภาพและการพยาบาล*, 36(2), 50-61.
- ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และเสรี วงษ์มณฑา. (2564). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด
น่าน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 26(1), 298-314.
- สมชาย กระแจะเจิม, อธิษฐ์ สิริวิศรรม, จิตติมา ให้อย่าง และสุพัตรา ยอดสุรางค์. (2566). แนวคิดการจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจโมเดลในบริบทของพื้นที่อำเภอหัวหิน. *Journal of Roi Kaensarn
Academi*, 8(1), 369-378.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน. (2567). *สถานการณ์ท่องเที่ยวจังหวัดน่าน*. สืบค้น 12 เมษายน
2568, จาก <https://nan.mots.go.th/nan/news/2388>.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of the Future. *Tourism
Management*, 21(1), 97-116. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00095-3](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00095-3)

-
- Dickman, C. R. (1996). Impact of exotic generalist predators on the native fauna of Australia. *Wildlife Biology*, 2(3), 185–195. <https://doi.org/10.2981/wlb.1996.018>
- Etikan, I., Musa, S. A., & Alkassim, R. S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. R. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). United States: McGraw-Hill.
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533–544. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4012002/>
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49–60.
- Suksawat, T. (2024). *The Dynamic of Generational Difference in Thai Workforce of Hotel industry: Implications of Recruitment, Retention, and Training*. Retrieved 12 April 2025, from https://www.academia.edu/125042386/The_Dynamic_of_Generational_Difference_in_Thai_Workforce_of_Hotel_industry_Implications_of_Recruitment_Retention_and_Training